

Mika Launiala

**KORKEIMMAN OIKEUDEN
ENNAKKOPÄÄTÖS-
JÄRJESTELMÄ**

Alma Insights – Helsinki 2026

© Copyright 2026 Alma Media Finland Oy ja Mika Launiala

ISBN 978-952-14-5534-6

ISBN 978-952-14-5535-3 (verkkokirja)

Yhteistyössä Juristiliiton Kustannus

Kansi: Aste Helsinki Oy, Timo Martikainen

Taitto: Aste Helsinki Oy, Helene Lindfors

Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu 2026

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almainsights.fi

LUKIJALLE

Joitain vuosia sitten olin aikeissa kirjoittaa ennakkopäätösanalyysin korkeimman hallinto-oikeuden vuosikirjaratkaisusta 2012:131. Asia, joka koski valtion virkamiehen virantoimituksesta pidättämistä, oli käsitykseni mukaan monella tapaa virheellisesti ratkaistu. Ratkaisussa sovellettiin osin väärää lakia, ja lopputulos oli virantoimituksesta pidättämistä koskevien keskeisten peruseriaatteiden vastainen.

Tarkoitukseni oli esittää ratkaisua kohtaan kritiikkiä ja saada virkamiesoikeudellisia asioita hoitavat lakimiehet ymmärtämään, että vuosikirjaratkaisun ennakkopäätösarvo oli kyseenalainen. Kirjoittamistehtävä osoittautui kuitenkin vaikeaksi. Ymmärsin kyllä, että analyysiltä vaaditaan enemmän kuin referaatilta, mutta en tiennyt tarkasti, millainen kunnollisen ennakkopäätösanalyysin pitäisi olla.

Tieteellisen itseymmärryksen hankkimiseksi kirjoitin kesällä 2016 ennakkopäätöksiä käsittelevän artikkelin. Ensimmäinen artikkeli johdatti myöhemmin toisen, kolmannen ja vielä neljännekin ennakkopäätösaikaisen artikkelin julkaisemiseen. Artikkelit puolestaan johtivat tämän ”läpyskä prejedikatuurista” -työnimellä kulkeneen kirjasen julkaisemiseen.

Teoksen tarkoituksena on toimia yleisesityksenä korkeimman oikeuden ennakkopäätösjärjestelmästä. Kirjoitettaessa on pyritty lukijaystävälliseen kirjoitustapaan. Toivottavasti tavoite on lukijan näkökulmasta edes joiltain osin toteutunut.

Kiitän hallinto-oikeustuomari Timo Tervosta käsikirjoituksen sisällön kommentoimisesta ja tutkimusavustaja Anu Puustista kaikesta kirjoittamisen aikana saamastani avusta. Sisältöpääällikkö Arja Lappeteläistä kiitän teoksen julkaisemisesta ja kustannustoimittaja Anttoni Pihlajamäkeä tekstin painokelpoiseksi saattamisesta.

Naantalissa 11. päivänä elokuuta 2020
Mika Launiala

ALKUSANAT

2., UUDISTETTUUN PAINOKSEEN

Toisen, uudistetun painoksen kirjoittamiseen ovat antaneet aihetta erityisesti vuonna 2025 käyttöön otetut uudet menettelyt, ennakkopäätökysymys ja hyppyvalitus. Samalla on otettu huomioon myös tuore pohjoismainen oikeuskirjallisuus.

Teoksen tarkoituksena on edelleen toimia yleisesityksenä korkeimman oikeuden ennakkopäätösjärjestelmästä. Kirjoittamisessa on pyritty lukijaystävälliseen esitystapaan.

Teoksessa esitetään myös lainopillisia jäsennyksiä ennakkopäätösnormin muodostamisesta sekä niistä tekijöistä, jotka vaikuttavat ennakkopäätösten painoarvoon oikeuslähteinä. Teoksella on siten myös vahva tutkimuksellinen ulottuvuus.

Kiitän oikeusnotaari Maiju Romppasta teoksen päivittämisessä saamastani avusta. Kiitän myös julkaisupäällikkö Heidi Antinkaria teoksen julkaisemisesta sekä kustannustoimittaja Anttoni Pihlajamäkeä käsikirjoituksen saattamisesta painokelpoiseksi.

Naantalissa 16. päivänä maaliskuuta 2026
Mika Launiala

SISÄLLYS

Lukijalle	5
Alkusanat 2., uudistettuun painokseen	6
Lyhenteet	13
1 Johdanto	15
1.1 Korkein oikeus, yhteiskunnan normitarve ja ennakkopäätökset	15
1.1.1 Korkeimman oikeuden ennakkopäätösten tehtävät...	15
1.1.2 Korkein oikeus ennakkopäätöstuomioistuimena – normiperusta	17
1.1.3 Ennakkopäätökset tärkeimpänä tehtävänä	19
1.2 Ennakkopäätösjärjestelmän peruskäsitteitä	21
1.2.1 Ennakkopäätös	21
1.2.2 Ennakkotapaus	22
1.2.3 Ennakkopäätösnormi (ratio) ja muu oikeudellinen kannanotto (obiter).....	22
2 Teoksen tarkoitus	25
2.1 Tehtävänasettelu, tutkimusote ja rakenne	25
2.1.1 Yleisesitys korkeimman oikeuden ennakkopäätösjärjestelmästä	25
2.1.2 Menettelyn tarkoituksen huomioiminen säännösten tulkinnassa	26

2.2 Aikaisemmat tutkimukset, lähdeaineisto ja rakenne	28
2.2.1 Väitöskirjoja, monografioita, artikkeleita ja blogikirjoituksia.	28
2.2.2 Teoksen rakenne	30
3 Ennakkopäätöstuomioistuimen ja lainsäätäjän työnjako	33
3.1 Lainsäätäjän ja ennakkopäätöstuomioistuimen suhde	33
3.2 Ennakkopäätösten toissijaisuus lakiin nähden	35
3.2.1 Valtiosääntöoikeudellinen toimivalta ja tuomioistuimen legitimitetti	35
3.2.2 Ennakkopäätösten käytettävyyttä koskevat rajoitukset	36
3.2.3 Ennakkopäätöksen käytettävyys oikeustilaa muutettaessa	37
3.3 Lainsäädäntökoneiston ja tuomioistuimen vuorovaikutus	39
3.4 Yhteistyön ongelmatilanteet	43
3.4.1 Oman rootelin hoitamisen merkitys.	43
3.4.2 Lainsäätäjän yliaktiivisuus.	44
3.4.3 Lainsäätäjän passiivisuus.	45
3.4.4 Ennakkopäätöstuomioistuimen passiivisuus.	47
3.4.5 Tuomioistuimen yliaktiivisuus – tuomioistuinaktivismi	50
3.5 Kansainvälistymisen vaikutus työnjakoon	52
3.5.1 Kansainväliset normijärjestelmät, lainsäätäjä ja tuomioistuin.	52
3.5.2 Eurooppaoikeus, ennakkoratkaisu ja neuvoa-antava lausunto	53
3.5.3 Kansallinen tuomioistuin ja kansainväliset vähimmäisvelvoitteet	55

4 Ennakkopäätökset oikeuslähteinä	57
4.1 Ennakkopäätösnormin voimassaolo	57
4.2 Ennakkopäätösten velvoittavuudesta yleisesti	59
4.2.1 Prospektiivinen vaikutus	59
4.2.2 Muodollinen ja tosiasiallinen velvoittavuus	60
4.2.3 Vertikaalinen ja horisontaalinen velvoittavuus	61
4.2.4 Ennakkopäätösnormin konvertoituminen tapaoikeudeksi	63
4.3 Ennakkopäätösnormin yleistävä tai oikeustositseikkoja vertaava soveltaminen	64
4.4 Vaihtoehtoiset oikeuslähdeasemat	66
4.5 Ennakkopäätösten oikeuslähdeopillinen asema	68
4.5.1 Aarnion oikeuslähdeopin perusrakenne	68
4.5.2 Ennakkopäätösten oikeuslähdeaseman vahvistaminen	70
4.6 Myrskyn mallinnus ja Heumanin typologia	72
4.6.1 Ennakkopäätösten ryhmittelystä	72
4.6.2 Myrskyn mallinnus	72
4.6.3 Heumanin typologia	75
5 Jutun reitti julkaistuksi ennakkopäätökseksi	79
5.1 Korkeimmalle oikeudelle saapuvat jutut	79
5.2 Ennakkopäätösperusteinen valituslupahakemus ja valitus	86
5.3 Ennakkopäätösperusteinen valituslupahakemus ja oikeudellinen kysymys	88
5.4 Hyvän valituslupahakemuksen osatekijät	91
5.5 Ennakkopäätösperusteisen valituslupahakemuksen ratkaiseminen	93
5.5.1 Vaihtoehtoiset ratkaisukokoonpanot	93
5.5.2 Milloin valituslupa myönnetään ja milloin sitä ei myönnetä	97

5.5.3	Myöntäminen valittajalle, osalle valitusta tai yksittäiselle kysymykselle	102
5.5.4	Valitusluvan laajuuden vaikutus näytön tutkimisvelvollisuuteen	105
5.5.5	Valituslupakortti	106
5.5.6	Kielteisten valitusluparatkaisujen perustelevminen	107
5.6	Pääasian ratkaiseminen	108
5.7	Ratkaisun muuntaminen ennakkopäätökseksi ja ennakkopäätöksen julkaiseminen	109
5.7.1	Ratkaisseen kokoonpanon päätös julkaisemisesta	109
5.7.2	Julkaistavan ennakkopäätöksen osat ovat otsikko ja seloste	110
5.7.3	Julkaistava ennakkopäätös kielikysymyksenä	112
6 	Ennakkopäätösnormin muodostaminen	115
6.1	Ennakkopäätösten etsiminen	115
6.2	Yleiset tulkintasäännöt ja ennakkopäätökset	116
6.3	Paikallista, täsmennä, yleistä ja yhteensovita	119
6.4	Ennakkopäätösnormin paikallistaminen	120
6.5	Ennakkopäätöksen sisällön täsmentäminen	121
6.5.1	Prosessuaalisen tilanteen tarkastaminen	121
6.5.2	Fakta- ja normipremissi sekä johtopäätös	125
6.6	Ennakkopäätösnormin yleistäminen	126
6.6.1	Yleistäminen ja käyttötarkoitussidonnaisuus	126
6.6.2	Yleistettävät seikat	127
6.6.3	Tuomioistuimen itsensä tekemät yleistyksen	131
6.7	Normin sovittaminen normiympäristöön	133
7 	Painoarvo – läpäisykyky ja muutosresistenssi	135
7.1	Yleistä painoarvokeskustelusta	135
7.2	Oikeuskirjallisuuden kannanotot painoarvosta	136
7.2.1	Oppikirjojen täytettä vai hyödyllisiä näkökohtia?	136
7.2.2	Auktoritatiivinen antaja ja auktoriteetin vahvuus	137

7.2.3	Formaalinen asema luo painoarvoa	139
7.2.4	Perustelujen merkitys painoarvossa	139
7.3	Realistinen lähestymistapa – vertikaalinen hyväksyttävyyys ja horisontaalinen sitovuus	141
8 	Obiter dictum – ennakkopäätöksessä muutoin lausuttu	143
8.1	Obiterin ja ration erottamisen merkitys	143
8.2	Obiterin tunnusmerkit	145
8.3	Obiterin oikeuslähdeaseman perustelut	146
8.4	Obiterin painoarvo argumentoinnissa	147
8.5	Kokoava vertailu obiterin ja ration eroista	149
8.6	Obiter-tekniikan järjestyys	150
8.6.1	Obiterin esiintymisen syyt	150
8.6.2	Obiter-tekniikan edut	151
8.6.3	Obiter-tekniikan haitat	152
8.6.4	Obiter-tekniikan edut ja haitat – pro et contra -arvio	154
9 	Laadukkaat perustelut	157
9.1	Normiperusta ja perustelujen tehtävät	157
9.2	Erot tavallisen tuomion ja ennakkopäätöksen perustelemisessä	159
9.3	Julkaistavan ennakkopäätöksen laadukkaat perustelut	161
9.3.1	Tapauksen ja aikaisemman käsittelyn merkitys	161
9.3.2	Julkaistun ratkaisun rakenne ja käytettävä kieli	162
9.3.3	Perustelujen kohderyhmä ja perustelujen adekvaattisuus	163
9.3.4	Suppeat vai periaatteelliset ja seikkaperäiset perustelut	164
9.3.5	Konkreettiset vai yleistävät perustelut	165
9.3.6	Lyhyet vai pitkät perustelut – kyse käytettävyydestä	165

10 Ennakkopäätökset opetuksessa	167
10.1 Opetuksen lähtökohdat	167
10.2 Keskipisteenä ennakkopäätösnormi	168
10.3 Ennakkopäätöksestä analysoitavia seikkoja	169
10.4 Ennakkopäätösanalyysin rakenne	172
11 Johtopäätökset	175
Lähteet	179
Oikeustapaushakemisto	191
Asiahakemisto	193